

A Parafitt SE a Múcsarnokban

Beszámoló egy sikeres együttműködésről

Schopp Ildikó művészetpedagógus, Múcsarnok
Gégény Noémi gyógypedagógus, egyesületvezető, Parafitt SE

Absztrakt

Szerencsés vagyok, hogy lehetősé-
gem van a Parafitt Se fiataljait és az
IKSZ (Iskolai Közösségi Szolgálat)
önkénteseit közös művészetpeda-
gógiai foglalkozásokon fogadnom
a Múcsarnok kiállítótereiben.
Az eddig megvalósult alkalmak
mindenki számára kölcsönösen
hasznos tapasztalatokkal bővítet-
ték ismereteinket. Művészetről,
alkotásról, figyelemről, segítsé-
ről, önismeretről. A foglalkozás törté-
netkerete biztonságot ad, miközben
az instrukciók szélesre nyitják az
egyéni megoldások lehetőségét, így
a szabad asszociációk, alkotásban
megjelenő megoldások, vélemény-
ek/választások egyedi megfo-
galmazása, annak, többiekkel való
megosztása mind segíti a fiatalokat
a felszabadult, szorongásmentes
alkotásban, együttműködésben és
kommunikációban.

A 21. század világában igazi kihívás
az, hogy a fogyatékossgal élő
fiatal felnőttek megtalálják hasz-
nosságukat, helyüket. A PARAFITT
SE erre ad esélyt. A hamarosan két
évtizede működtetett egyesület az
életre, önállóságra való felkészíté-
sen dolgozik. Ennek az összetett
felkészítési folyamatnak, amelynek
része a sport, munka, kultúra, mozi,
színház, utazás, és a Múcsarnokban
tett látogatások, művészetpedagó-
giai foglalkozások is.

Schopp Ildikó: A Múcsarnokban
megvalósuló együttműködésünk
immár négy évre tekint vissza, a
kezdeti távolságtartás ma már me-
leg baráti, mondhatni otthonosan
megnyugtató kapcsolattá fejlő-
dött. Emlékszem az első látogatást
megelőző izgalomra a telefonos

egyeztetést követően, amikor is
Gégény Noémi, a Parafitt Sporte-
gyesület vezetője tájékoztatott a
csoportja összetételéről: értelmileg
sérült, zömében középsúlyos: (30-
50-es IQ-val rendelkező), autista
és halmozottan sérült 10-16 főből
álló csoport. Nagyon csodálkoztam,
hogy a középsúlyosan sérült fiatalo-
kat csak 2 kísérővel szeretné hozni.
Meglepődve tapasztaltam, hogy
mennyire jól szocializált, érdeklődő,
egymásra figyelő csapat érkezik a
kiállítóterbe *Sebastião Salgado: Ge-
nesis* című kiállítására, hogy a fotók
segítségével "utazzuk be" a világ
különböző pontjait. A segítő közép-
iskolások remekül vezették a kis
csoportokban újságírókká alakult
fiatalokat, akiknek az volt a felada-
ta, hogy tudósítást készítsenek a
kiállításról. Fel sem tűnt, hogy bő-
ven túlléptük az eredetileg tervezett
90 percet. Az elkészült "újságok"
kollázsolt, rajzolt, írt lapjai, majd

azok egymásnak való bemutatásai
katartikus élményben részesítettek
mindenkit, aki jelen volt.

Fogadtam már korábban is enyhén
és középsúlyosan sérült fiatalokat
múzeumi foglalkozáson, a Parafittal
való találkozás abban különbözött
az előzőektől, hogy itt megvalósulni
láttam azt a pedagógus magatar-
tást, amit kerestem: a segítő, támo-
gató, megértő, de a csoport tagjait
partnernek tekintő, közös munkát.
Felszabadító volt ezt megtapasztal-
ni. Azóta szerencsére több hasonló
pozitív élmény ért, más szervezetek
részéről is.

Gégény Noémi: Negyedik éve ve-
szünk részt a Múcsarnokban a
Schopp Ildikó által vezetett művé-
szetpedagógiai foglalkozásokon. A
foglalkozás célcsoportja a Parafitt
esetében: értelmileg sérült gyer-
mek és fiatalok, akik állapotukból

1. kép: A Parafitt SE tagja a Múcsarnokban

2. kép: A Parafitt SE csoport a Salgado-kiállításban

3. kép: Az IKSZ-es és a parafittes fiatalok együtt dolgoznak a kiállításon

4. kép: Képválasztás a Szotyory-kiállításban

adódóan önállóan nem tudnak egyedül, kreatívan alkotni. Szükségük van irányításra, ötletekre és segítségre, amelyek mentén kibontakoztathatják alkotó vágyukat. Mert alkotni, valamit létrehozni minden ember szeret.

Az egyes alkalmak játékos, kreativitást fejlesztő gyakorlatokból állnak, ugyanakkor széleskörű vizuális ismeretekhez juttatják a résztvevő gyerekeket. Művet bármilyen anyagból létre lehet hozni. A produktumok motiválták a gyerekeket, segítették őket abban, hogy a komolyabb, elmélyültebb munkákban is örömet találjanak.

A Salgado-kiállításon lezajlott program célja az volt, hogy a gyerekeket rabul ejtse a művészet világa, és a művészi élmény kreatív feldolgozása közben megtapasztalhassák az önkifejezés örömét. A fogyatékos személyek kulturális javakhoz és művészeti tevékenységekhez való hozzáférése terén fontos fejlesztési irány az öntevékeny művészeti közösségekben való részvétel elősegítése, a nem formális tanulási alkalmakon, kreatív foglalkozásokon való részvétel növelése inkluzív környezetben. Ebben nagy segítségünkre volt a helyszín mellett a Múcsarnokban működő kortárs önkéntes ifjúsági csoport (az IKSZ-et, azaz az iskolai közösségi szolgálatot itt teljesítő középiskolásokból), akik fiataljainkat segítve, bátorítva vettek részt a foglalkozásokon.

Sajnos kevés olyan hely és program van, amelyen hasonló korú neurotipikus, azaz a hagyományos értelemben átlagosan fejlődő, fiatalokkal együtt, közösen vehetnek részt, akiknek idegrendszeri fejlődése és állapota normális. A fejlődési hátránnyal élők szegregált iskolákban vagy más intézményekben töltik napjuk nagy részét. Így, bár lenne rá igényük, kevés lehetőségük van egészséges kortársaikkal találkozni és közös alkotómunkában részt venni.

5. kép: Alkotói tevékenység a Szotyory-kiállításban

S. I.: A *Titkos kert* című foglalkozásunkon a Múcsarnokban Szotyory László és Kondor Attila munkái között dolgoztunk a Parafitt SE tagjaival és az IKSZ-es középiskolásokkal. Segítöm Cser Mariann művészetpedagógiai asszisztens.

Az alábbiakban részletesen leírom a foglalkozás menetét.

Mivel a helyszínt és a foglalkozáson résztvevő IKSZ-es középiskolások többségét is jól ismerik az egyesület tagjai, izgatott várakozással indulnak a kiállítótér felé. Otthonosan mozognak a terekben, a kiállítótérben előre előkészített helyek visszatérő elemei a közös együtt-

léteinknek. mielőtt belépünk a Szotyory-kiállítás hűvösen elegáns kék világába, egy pillanatra megállunk a bejárat előtti plakátnál, amin egy különös tekintetű, puhaleptű farkast ábrázoló kép fogadja a látogatót. Alaposan megnézzük ezt a szinte mesebeli lényt, és megfigyeljük csillogó, fényt árasztó szemét.

Ezzel a meseindítással be is lépünk az első terembe, ahol körbejárva megpróbáljuk kitalálni, elképzelni, hol lakhat a plakáton látott magányos, különleges lény. Beszélgetünk, elképzelünk, megosztunk. Mindenkinek adtam egy képeslapot, amin nagyon hasonló kép van, mint, ami a falakon is látható - de csak hasonló. Miután megegyezünk abban, hogy nincs itt a teremben a kép, újabb keresés indul: kérem, hogy keressenek azonosságokat, vagy épp ellenkezőleg, különbözőségeket a teremben lévő művek és a képeslapjuk között, álljanak meg a választott festmény előtt. Mondják el, miért azt a festményt választották. Komoly gondolkodás, keresés indul el, és meglepően egyéni válaszok születnek.

A rejtőzködő farkast csak a felvillanó szeme tudja elárulni. Leülünk, és beszélgetést kezdeményezek a szemről: fel tudják-e idézni, mikor láthattak olyan, vagy hasonló külö-

nösen csillogó szempárt. A válaszok között éjszakai állat-szemek szerepelnek. De ez a farkas még ennél is különösebb, az ő szemén keresztül beléphetünk a „belső kertbe”. Ehhez azonban előbb el kell készítenünk a farkas csillogó szemének képét. Csillogó matricákkal borítunk egy korongot, de mielőtt nekilátnánk, mintául jól belenézünk egymás szemébe, megfigyelve a kis csíkokat, pöttyöket, mintázatok, rácsodálkozunk a különböző színekre és formákra. Bizalmasan ismerkedünk egymással.

Alkotásunk a megfigyelés után próbára teszi csoportot: a pici csíkok és körök kivágása sem egyszerű, de annak felragasztása, a matricák védőburkának eltávolítása igazi küzdelem, de türelmesen, egymást segítve mindenkinek elkészül az alkotása. Jó alkalom ez a segítőnek az együttműködésre, a szembenézés megalapozta ehhez a kölcsönös bizalmat.

Továbbmegyünk Kondor Attila kiállításába, ahol a „Jelenlétkert” elképzelt terében keressük az ismerős, de el-ejtűnő, vagy épp felbukkanó formákat. Majd a termen áthaladva jutunk el a „Műteremvárosba”. Lágy, meditatív zene öleli körbe a csoportot, érzékeltetve, hogy itt valóban átléptünk egy kapun, ugyan vannak felismerhető formák, de a fények, a zene és Kondor festményekből születő filmje ellágyít, kismít mindenkit, így ezt az állapotunkat tudjuk rögzíteni egy apró színes lapon. Erre előzetesen felkerült a Kondor kiállításon gyakran megjelenő antik templom kicsi képe; köré rajzolja ki-kí az elképzelt belső kertjét, ahol nyugalom, szeretet és biztonság van - ahogy ők mondják.

Itt ér véget a találkozásunk. Kezünkben a csillogó szem-kaput és a belső kertet ábrázoló alkotásokkal lépünk vissza az itt és mostba, piroosan izzó arccal, kicsit fáradtan, de feltöltve hagyjuk el a kiállítótér, és egyben visszaengedjük kísértőnket, varázslatos farkasunkat, hogy a poroszkék színben megfestett tájképek világába rejtőzzön.

6. kép: Az elkészült munkák

7. kép: A Parafitt SE fiataljai a Szotyory-kiállításban

A foglalkozás, amin a Parafitt csoportot végigvezettük, nem nekik készült, sőt ebben az esetben a teljes foglalkozáson úgy vettek részt, mint egy átlagos iskolai csoport. Legtöbb esetben ez így valósul meg. Kivételt képez az az eset, ha valakinek a fizikai adottságai ezt nem teszik lehetővé, akkor módosítom a feladatokat.

Az IKSZ -es középiskolásokkal 3-4 alkalommal felkészítő alkalmakon találkozunk, az általam felkínált foglalkozások közül közösen választjuk, melyik foglalkozásban/kiállításban fogadjuk a Parafitt csoportot. A kiállítások megismeréséből, a

tervezett foglalkozás menetének átbeszéléséből, illetve a foglalkozás részét képező sajátélményű alkotó tevékenységből tevődnek össze a felkészítő alkalmaink.

A foglalkozásokon megvalósuló művészetpedagógiai cél a Műcsarnok kiállításain szereplő kortárs művek megismertetése, azon felül a gondolkodás és kreativitás, a beszéd és figyelem, a nyitottság, a befogadás fejlesztése. Az alkotásokon keresztül megvalósul a finommotorika fejlesztése, a szem - kéz koordináció gyakorlása, mindez nem elhanyagolható módon a személyiség egészét érzelmileg megmozgató

művészeti alkotómunkán keresztül, és nem utolsó sorban a türelem – mint erőpróba – tanulása. Mindenki elmondhatja, megmutathatja, elmesélheti a benyomásait, tapasztalatait, érzéseit, megajándékozva figyelmével a többieket.

G. N.: Az értelmi sérültek foglalkoztatásában egyre kiemeltebb szerepet kapnak a művészetpedagógiai alkalmak. A foglalkozásokon a manuális tevékenységek jótékony hatásán kívül, a személyiség kibontakoztatását is pozitívan befolyásolhatják a közösségi terekben megvalósuló programok, így a szociális viselkedés és a társas kapcsolatok fejlesztésében is segítséget, jó teret kínálnak. A gyógypedagógus szakemberek kontroll tevékenységet is folytatnak, a sérült fiatalok reakcióihoz adaptálva a foglalkozásokat, teamként együttműködve a művészeti szakemberekkel. Amikor a szavakkal való kifejezés nehézséget jelent a sérült embernek, az alkotás a kommunikáció eszköze lehet. Ezen keresztül közöl, a szakember pedig visszajelzést kap az alkotó állapotáról az alkotáson keresztül, természetesen ezek az „információk” csak a személyiség ismeretében, anamnézisével együtt értelmezhetők.

8. kép: Az IKSZ-es és a parafittes fiatalok a Szabadságtapasztalat című Kondor Attila-kiállításban